

መጠጥሚ ማዕከን ባህሌ

ብመምህር ኤልሳ

ንሙዚቃ አድሂቡ ብዙሕ፡ብዙሕ እኳ ተባሂሉ እንተኮነ ግንን ብዝበለ መልኸው ድማ፡ ሓደ ሓደ ሰባት እንትገልፅዎ ሙዚቃ ሂወት'ዩ ዝብሉ ሰባት'ውን ኣጋጢሞሙኒ ኣለዉ።ሙዚቃ ሓሳብ ወዲ ሰብ፣ስምዒት፣ተግባርን ምንቕስቓስን ዝግለጸሉ ረቂቕ ቋንቋዮ።ሓደ እዋን ድምጻዊ ኤፍሬም ታምሩ፡ ኣብ ሙዚቃ ኣተኩሩ ኣብ መደበር ተለቪኹን ኢቢኤስ፡ ከም ጋሻ ቀሪቡ እንትዛረቡ፡ “እስኪ ንሓንቲ መዓልቲ፡ ዓለም ብዘይሙዚቃ ንሕሰብ በለ...” ሓቂ ንምዝራብ ትርጉም ሓሳብ ኤፍሬም ምስ ኣትስተንተንኸዎ ኣመናዮ ገሪሙኒ።

እቲ ምንታይሲ፡ ኣብዚ ሕጂ እዋን ካብ ቆልዓ ክሳብ ሸማግለ፡ ኣብ ልዕሊ ሙዚቃ ዘለዎ ፍቕሪ፡ካብቲ ቀደም እምብዛ'ዩ ወሲኹ፡እዚ ክኸውን ዝኸኣለ ዕድመ ንቴክኖሎጂ፡ ሙዚቃ ኬድካ ዘይኮንካ እንተምፅኡስ፡ ባዕሉ ናብ ኢድካ'ዩ ዝመጸካ።ብተወሳኺ'ውን፡ ካብ መዓልቲ ናብ መዓልቲ መራኽብቲ ሓፋሽ እናበዘሐ ኣብ ዘለዎ ዘመን ስለ እንርከብ እቲ ዕድል ንምስፍፋሕ ሙዚቃ ዓቢ ግደ ይገበር ኣሎ እምነት ኣለኒዮ።

ኩሉ ሙዚቃ ማዕረ እኳ እንተዘይተብሃለ ንሙዚቃ ግን ሙዚቃ ዝገብርዎ ነገራት ከምዘለዉ ኣይዝንጋዕንዮ። ካብቶም ንሙዚቃ፡ሙዚቃ ዝገብርዎ ከኣ፡ ግጥሚ፣ዜማ፣ድምጺ፣መሳርሒ ሙዚቃን ምውህሃድን ተደማግሪርም'ዮም ሙዚቃ ክኸውን ዝኸኣል።ብዛዕባ ሙዚቃ እዚ ካብ በልና፡ ናብቲ ዋና ኣርእስትና ዝገብርኸዎ ነጥቢ ክእትወኹም።

ሓደ ሓደ ግዜ፡ኣብ ጉዳይ ጥበብ ትግርኛ እንትንሓስብ ብርኽት ዝበሉ ነገራት፡ናብ ኣእምሮና ከም ዝመጹ ርግፅ'ዮ።ንሱ ድማ፡ሙዚቕኛታት፣ድምጻውያን፣ ተዋሰኒቲ፣ኣቕናበርቲ፣ሰኣልቲ፣ካርቱኒትስ፣ኮመዲያን ገጠምትን ገሊኦም ኢዮም።ንሎሚ ብሕጽር ዝበለ መገዲ ከላልዮኩም ዚደልይ ሓደ ሰብ ኣሎ።እዚ ሰብ እዚ ኣብ ዕቤት ጥበብ ቋንቋ ትግርኛ ዓቢይ ስራሕ ካብ ዝሰርሑ ሓደ ኢዮ።

- ክራሪይ ክራሪይ ኣነ እምብለይ፣**
- ቁስሊ ኣለኒ ኣይተላዕልለይ፣**
- ሰባር ዓፅሚ ጅማት ተኣሲሩ፣**
- ሓቂ ኣይቐርን ዊዒሉ ሓዲሩ።**

“ብ19 ሓምለ 1944 ዓም፡ኣብ ኣውራጃ ዓጋመ፡ኣብ ወረዳ ሳዕስዕ ዓዕዳ እምባ፡ኣብ ቁሸት እንዳ ወይዘሮ፡ካብ ርኽባት ስድራ'ዩ ተወሊዱ፣ ኪሮስ ኣለማዮ ኢዮ።ኪሮስ ንቤተሰቡ መበል 9 ወሉድ'ዮ።ኪሮስ 12 ኣሕዋት ኔሮምዎ ኢዮም።ይኹንእምበር፡ኪሮስ ኣብ እዋን ህፃንነቱ ጀሚሩ ኣብ ቤቱ ሓንቐቁ ከም ዝግበዩ ዝንገረሉ፡እዚ ጥራይ'ውን ኣይኮነን ቆልዓ መብፅዓ ብምባል ፍርቂ ርእሱ ተላዒዮ ዝግበዩ ቆልዓ ነበረ።ኪሮስ፡ ኣብ ግዜ ህፃንነቱ፡ማዕጻር፡ከደራይ፣ ከም'ኡውን ማእከላይ ቁመት ዝወገን ተፈታዊ ህፃን ነበረ።” ክብሉ ዝተፈላለዩ ጸሓፍቲ ይገልፁዎ ኢዮም።

ኪሮስ፡ብደርፊ ኣንጉዕይ ፍስሰ፡ካብ ጫፍ ናብ ጫፍ ኢትዮጵያ፡ብሓንሳብ ክፍለጥን ዝና ክዓትርን ግዜ ከም ዘይወሰደሉ ብዙሓት ክዛረቡ ወትሩ ትሰምዖ ጉዳይ ኢዮ።

- ዉነይ ዝምት፡ ኣምጉዕይ ፍስሰ፣**
- ልሳነይ ልጉም፡ ሰነይ ክምስ፣**
- መማሰናይ መስቆርቆሪ፣**
- ኣውራ ሕማመይ፡ ለካስ ፍቕሪ።**

ኣብ ዘመን ኪሮስ ኣለማዮ፡ከምቲ ሎሚ ዘሎ ቆልዓ ምስ ተወለደ ኣብ ንኡስ ዕድሜኡ ናብ ትምህርቲ ዝኣቱ ከምኡ ኣይነበረን ብዝተፈላለዩ ምኽንያት፡ ኣብቲ ኪሮስ ኣለማዮ ዝርከቡ ዝነበሩ ቆልዑ መኣዲ ትምህርቲ ኣይረኽቡን ነበሩ።ኮይኑ ግን ኪሮስ እዚ ዕድል እዚ ከምልጠሉ ኣይከኣለን ግዳስ ወላዲኡ ግራዝማቸ ኣለማዮ መለስ ንኪሮስን ንሓዉ ኣቶ ኣታኸልቲ ኣለማዮን፡ ናብ መኣዲ ትምህርቲ ንክሰዱም ዝተፈላለዩ ናይ ቤተክርስቲያን ትምህርቲ ምምሃር ዕድል ንኸረከቡ ዓብይ ግዳ ዝወሰዱ ወላዲ ኢዮም።

ኪሮስ ኣብ ልዕሊ ወላዲ ኣቡኡን ኣዲኡን ብፍላይ ብሓፈሻ ኣብ ልዕሊ ስድራቤቱ ዘለዎ ናፍቕትን ፍቕርን ካብ ዝገለጸለን ግጥምታቱ፡ሃለዋቱ ዝገልጸላ ፍርያቱ ምስ እንርእይ፡

- ብሂወት ኣለኩ፡ክሳብ ሞተይ፣**
- ብሰራሕ መናብርተይ ክብረተይ፣**
- ተዝረኽቦም ስድራቤተይ፣**
- ብፍላይ ብፍላይ ኣበይ፣**
- ኣደይ ወላዲተይ።**

ኪሮስ፡ኣብ ግዜ ቁልዕነቱ ይቐፃዕ ምንባሩ፡ነታ ሓለንጊ መግረፊቱ እንክይተረፍ ኢዮ ዝዝኸራ ነይሩ።

ተዘኼሩኒ ናይ ቁልዕነተይ፤
ከምሳሕ ክድረር ምስ ኣሕዋተይ፤
ሓለገኒ እዉን ነይራ መግረፊተይ።

ንእንኡ ተኮነ ብሕፅር ዚበለ መገዲ ከምዚ ይብላ'ዩ።

ዘይወግሕ የለን ኣደይ ኣደይ፤
ምስ ዘሎ ምቕናይ፤
መጊኤ ከሳብ ዝሪኣኪ ኣደይ...

ሙብዛሕትኡ ግዜ ከም እንዕዘበ ብፍላይ ኣብዘን ዘይማዕበላ ዝበሃላ ሃገራት ዝነበር ሕብረተሰብ ንባዕሉ ኮነ ንሃገሩ ዳርጋ ምንም ክየበርከተ ካብዚ ዓለም ከም ዝሓልፍ ኩላትና እንሰማመዕሉ ሓቂ ኢዩ። ምክንያቱ፡እቲ ናትካ ድሌት ወይ'ውን ዝንባሌ ፈሊጡን ተረዲኡን ዝኩስኩሰካ ኣካል የለን፤እዚ ጥራይ'ውን ኣይኮነን፡ኣብቲ ናትካ ድሌት'ውን ዘተባብዐካ ሰብ ምርካብ ቀሊል ጉዳይ ኣይኮነን። ብተወሳኺ'ውን ኣብ ከም በዓል ኢትዮጵያ ዝበላ ሃገራት ሓደ ሓደ እዋን ዝርኣ ፀገማት ኣሎ፡እዚ'ውን መልሲ ንምርካብ፡ ናብ ናይ ኪሮስ ታሪኽ ይመልሰናዮ።

ኪሮስ ኣብ ንኡስ ዕድሚኡ ናይ ሙዚቃ ፍቕሪ ከም ዝነበሮ ፀሓፍቲ ይሕብሩና ኢዮም። እቲ ናይ ሙዚቃ ፍቕሩ ንስምዒቱን ዝጀመሮ ኣብ መማህርቱ ከም'ኡውን ኣብ በዓል ዕርገት ኣብ ዝበዓል እዋን ኪሮስ ብቲ ጥዑም ድምፁ ጌሩ ይደርፈሎም፤የፃውቶምን ኔሩ'ዩ። ኪሮስ ኣለማዮ ካብቶም ካልኣት ሙዚቃኛታት ፍልይ ዘብሎ ክራር ይፃወት፤ዕንድር ፋፃ፤ዜማ ይደርስን ይደርፍን ከምዚነበረ ይሕብሩ ኢዮም።

ዝፈትዎ ቆልዓ ከይመነኸዎ፤
ካብ ምሕፃነይ ተፈለኸዎ፤
ካብ ቕድሚ ዓይነይ ተፈለኸዎ፤
ኢሉ ዛንትኡ ምስ ኣዋገዕኒ፤
ብርቱዕ ሓዘን ኢዩ ዝተሰመዓኒ፤
ኣብ ልዕሊ ሓዘን ሓዘን ኮይኑኒ።

እዚ ኩሉ ክኣለታት ዘማልኣ ኣቦ ሙዚቃ ኢዩ። ኮይኑ ግን ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝተቐሰናዮ ናይ ኪሮስ ዝንባላ ዝተረድኣ ወላዲኡ ግራዝማች ኣለማዮ መለስ ብተደጋጋሚ ኪሮስ ካብ ሙዚቃ ዓለም ንኸወፅእ ክገንሕዎን ከፈራርሕዎን ከም'ኡውን ዝተቐመጠሎም መሳርሕታት ብምውሳድ እንተተፈታትንዎ ኪሮስ ግን ብቀሊሉ ኣብ ሙዚቃ ዚነበሮ ፍቕሩ ብብርቱዕ ስራሕ፤የዕርገንን ብብዙሕ መከራን ንቕድሚት ንኸስጉም ጌሩዎ'ዩ።

ኣልባሶ ኢያ ተቐኒናቶ፤
ሸምበር ጋቢ ዝደረበቶ፤
ኣካለተይ ኣንቀጥቂጣቶ፤
ባሕሪ ከብደይ እዉ ሓርበቶ።

ኣብ ዓለም ብዙሕ ዘገርሙ ነገራት እኳ እንተሃለዉ ንዓይ ካብ ዘደንቁኒ ነገራት ሓደ ድማ ንኣሸቱ ዘይተፀበካዮም፡ከም'ኡውን ካብ ኣዚዩ ንእሽተይ ቁሽት ዝወፁ ሰባት ዓቢ ስራሕ፡እዚ ዘይበሃል ተኣምራት ክሰርሑ መርኣያ ዘደንቅዮ። ምክንያቱ፡ ዓቢይ ስራሕ ንምስራሕ ካብ ዓቢ ቤተሰብ፡ኣብ ፅቡቕ ከተማ ጥራይ ምፍጣር እኹል ከምዘይኮነ በዓል ኪሮስ ኣለማዮ ህይው ምስኸር ኢዮም።

ኪሮስ እቲ ኣብ ንኡስ ዕድሚኡ ዝጀመሮ ፍቕሪ ሙዚቃ ከሳብ ዕለቱ ሞቱ ብዘይ ምቁራፅ፡ ከም ዝሰርሕ ዝተፈልጠ ሓቂ'ዩ። ኪሮስ ብሰርሑ፡ ኣብ ልቢ ብዙሓት ሰባት ዝኣተወ ንፉዕ ኣርቲስት ኢዩ። ኩሉ ኣማሊኡ ዝሃቦ፡ኪሮስ ደርፍታቱ ብመቓን ግዜ ዘይድረት ማለት፡ 'ካብ ዘመን ናብ ዘመን ተሳጋሪ' ኢዩ። ብዙሓት ሰባት ንኪሮስ ብዝተፈላለየ ቋንቋ ተጠቂሞም ገሊፃሞን ኣድኒቆሞን ኢዮም። ብዙሕ ብዙሕ ዝተብሃለሉ ኪሮስ፡ብርኽት ዝበሉ ደርፍታት'ዩ ኣፍሪዩ ሓሊፉ።

ውሽጡ ውሽጡ፡ ዘይተፈለጠ፤
ኣብ ባሕሪ ኸብደይ ዝሓበጠ፤
ውዳእ ፍቕሪ ተቐመጠ፤
ሎሚ ዓይኑ ኣፍጠጠ።

ኣብ ጉዳይ ደርፍታት ኪሮስ ኣድሂብና ንዛረብ እንተተባሂሉ፡ካብ ግጥሙ ጀሚሩ ኩሉ ደርፍታቱ፡ኣዚዩ መሳጢ ምዃኑ ኩሉ ዝሰማመዑሉ ሓቂ ኢዩ። ምክንያቱ፡ደርፍታቱ ከሳብ ሕጂ ኣመናዮ ዝድመጽ ዘሎ፤ንመፃኢ ግዜ ተኮነ ክድመፅ ከምዝኮነ ፍፁም ኣይጠራጥርን'ዩ። ኪሮስ ኮታ ብሓጺሩ፡ደርፍታቱን ትልሂታቱን ተዓዚብካ፡ንባህሊ ዘጠጠዐ ካብ ኮነ፡ቤተ ንባብ ባህልን ቋንቋ ትግርኛን ኪትብሎ ዘይንእሶ ወናም ከያኒ ኢዩ።

እቲ ዘሕዝን ታሪኽ ግን ኣብ ዘይተጠናየ ግዜን ሰዓትን ኪሮስ፡ ካብዛ ዓለም ብሞት ተፈሊዮዮ። እቲ ንብዙሕ ሰብ ዘገረመን ዘሕዝን ፍጻሜኡ፡ ዘይተመለሰ ጉዳይ ኣማውቱኡዮ። ክሳብ ሕጂ፡ ኣማውታን ኪሮስ ኣለማዮ ሕንቕልሕቕሊታይ ኮይኑ ኣሎ። ኩሉ ሰብ ነናይ ባዕሉ ታሪኽ ኢዩ ዝነግረካ፣ በዚ በለ በቲ ግን ልዕሊ ኩሉ ዘደንፅወካ ነገር ተሃሊዮ እዞም ንፉዓት ክዩንቲ ሙብዘሕትኡም ቕድሚ ሙማቶም ናይ ግሊ ትንቢት ዘለዎም ይመስሉ ኢዮም።

ብዛዕባ ሞቶም ዝሰርሕዎም ደርፍታት ወይ'ውን ዝመስል ግጥምታት ምስርሖም ኢዮ። ንኣብነት፡ ኪሮስ ኣለማዮ ቕድሚ ሙሟቱ፡ “ምቕናይ፡ ምቕናይ ኩሉ ንምርኣይ” ዝብል ተፈታዊት ደርፍ ኣውጺኡ ምንባሩ ይፍለጥዮ። እዚ'ውን ሓደ ሓደ እዋን ከም ሰባት መጠን ክገባረመና ኣይሓልፍንዮ።

ኪሮስ፡ ኣብ ጉዳይ ሕሰምን መኸራን ሕዝቢ ኣድሂቡ፡ ንጥሜትን ዓጸቦን ከምዚ ክብል ከም ደሪፍሉ ኢዮ።

- እዋይ ዘሕዝን ነገር ኢዩ ተራእዮ፤
- ዉልድን ወላድን ተፈላልዮ፤
- ብኣውሎ ንፉስ ፋሕብትን ኢሉ፤
- ብመሪር ጥሜት ሬሳ መሲሉ፤
- ብኣፈሙዝ ሰላም ሲኢኑ።

ነፍሲሄር ኪሮስ ኣለማዮ፡ 4 ጥቅምቲ 1986 ዓም ካብዛ ዓለም ብሞት ከምዝተፈለየ እፍለጥዮ። ድሕሪ ክልተ ሰሙን መበል 24 ዓመቱ ይኸውን ኣሎ ማለት ኢዮ። እዚ ድማ ግዜን ከልብን ከይጸዋዕካዮም ይመጹ ዝበሃል የነፅረልካ ኢዮ።

ሰናይ ቕን ንኩልና!